



Askersunds
KOMMUN

UTKAST

Idédokument

Om möjlig klusterstudie inom energibranschen

2025-09-25

Introduktion

Ett av kommunstyrelsens nämndmål 2025 är att främja näringslivsutveckling genom att utveckla initiativ som stärker attraktionskraften, med särskilt fokus på innovation, kompetensförsörjning och utvecklingen av fysiska samarbetsmiljöer. För att konkretisera detta mål föreslås ett initiativ som syftar till att identifiera och skapa nya möjligheter inom ett nationellt prioriterat område: Energi.

Initiativet tar sin utgångspunkt från en klusterstudie som, finansierat med externa medel, kan analysera och kartlägga befintliga aktörer, kompetenser och innovationsmöjligheter inom energisektorn med koppling till Åsbro kursgård och dess verksamhet. Genom studien får kommunen och andra aktörer innovationsstödssystemet underlag för att utveckla strategiska satsningar som stärker näringslivet, attraherar nya aktörer och skapar hållbara samarbeten mellan företag, akademi och offentliga aktörer.

Initiativet är ett exempel på hur vi konkret kan omsätta nämndmålets ambitioner i praktisk handling genom ett utvecklingsarbete som kombinerar innovation, kompetensförsörjning och attraktiva samarbetsmiljöer för näringslivet i Askersunds kommun och övriga regionen.

Syfte och mål

Energibranschen genomgår en snabb omställning i takt med den globala övergången till hållbara och intelligenta energilösningar. Regeringen presenterade 2023 en ny strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft. Mot bakgrund av detta har Business Sweden identifierat "Energy" som ett av Sveriges nationellt prioriterade områden, inom vilket man bedömer att landet har en stark konkurrenskraft. Analysen bekräftar att energilösningar är centrala för Sveriges framtida ekonomiska tillväxt och hållbarhet.

Med utgångspunkt i Åsbro Kursgård, en välrenommerad utbildningsanläggning inom elkraft, syftar detta initiativ till att utreda möjligheterna att utveckla ett energikluster med fokus på det nationellt prioriterade området "Energy".

Det som initiativet och klusterstudien vill utreda är potentialen i att skapa en fysisk mötesplats där företag, forskare och offentliga aktörer kan samlas för innovation och samverkan. Inspirerat av framgångsrika externa exempel, såsom Vreta Kluster, ska studien även analysera potentialen för att Åsbro kan utvecklas till ett regionalt centrum för energisektorns utveckling. En viktig del av klusterstudien är även att kartlägga exploaterbar mark i regionen, för att möjliggöra etablering av både klustret och den fysiska infrastrukturen som framtida aktörer kan nyttja.

De övergripande målen för studien är:

- Skapa en fysisk mötesplats: En plats där energibranschens aktörer kan samlas för att utbyta kunskap, bedriva forskning och utveckla nya lösningar för framtidens energibehov.
- Stärka Sveriges internationella konkurrenskraft: Genom att verka i linje med regeringens strategi för utrikeshandel, investeringar och global konkurrenskraft samt Business Swedens prioritering av huvudområdet "Energy", bidra till att stärka Sveriges position inom energilösningar.
- Kartlägga exploaterbar mark: Identifiera områden som kan användas för expansion av infrastruktur, exempelvis kontor, laboratorier och innovationshubbar, för att möjliggöra etablering av fler aktörer inom klustret.

- Främja samverkan och innovation: Skapa förutsättningar för företag, forskningsinstitutioner och andra intressenter att samarbeta på en gemensam fysisk plats, inspirerat av framgångsrika exempel som Vreta Kluster, och därigenom driva utvecklingen av banbrytande teknologier inom "Energy".

Åsbro Kursgård: En central nod för elkraft och energiutbildning

Åsbro Kursgård har i över 75 år varit en central aktör för utbildning inom elkraft och energisektorn. Med sina unika faciliteter, inklusive installationer för elkraft upp till 400 kV, kabelnät och en vattenkraftsimulator har kursgården etablerat nära samarbeten med företag och branschorganisationer. Detta har gett Åsbro Kursgård en stark position som en nationell resurs för kompetensutveckling och teknisk träning.

Kursgårdens omfattande utbildningsverksamhet, breda nätverk inom energisektorn och strategiska geografiska läge gör den till en naturlig utgångspunkt för att utreda möjligheterna att utveckla ett energikluster inom huvudområdet "Energy". Den befintliga infrastrukturen och kompetensen kan fungera som grund för att skapa en bredare samarbetsplattform för forskning, innovation och utveckling inom energibranschen.

Även om regionens strategi för smart specialisering i huvudsak lyfter fram autonoma digitaliserade system och livsmedel med fokus på hållbarhet, hälsa, miljö och måltid, utgör energi och logistik viktiga möjliggörare för dessa områden. Elektrifiering och hållbara energilösningar är avgörande för utvecklingen av både autonoma system och framtidens livsmedelsproduktion. Genom att etablera ett energikluster vid Åsbro Kursgård kan regionen stärka sin roll som motor för omställning inom industri, transport och livsmedel, och därigenom bidra till att konkretisera och bredda den regionala strategin för smart specialisering.

Nationella prioriteringar och huvudområdet "Energy"

Business Sweden har i sin analys identifierat smarta elnät, energilagring och förnybar energi som nyckelområden för framtida investeringar. Den svenska energisektorn har en stark tradition av innovation och effektivitet, och utvecklingen av ett energikluster i linje med dessa prioriteringar skulle ytterligare stärka Sveriges position som global ledare inom energiomställning.

Genom att etablera ett kluster med fokus på huvudområdet "Energy" i Åsbro-regionen kan Sverige bygga vidare på sin tekniska kompetens och accelerera utvecklingen av framtidens energilösningar. Initiativet ligger i linje med regeringens mål att främja investeringar i hållbar energi och skapa förutsättningar för ökat samarbete mellan privata och offentliga aktörer. Klusterutvecklingen stöder också Sveriges nationella energi- och klimatmål samt EU:s Green Deal och skapar en plattform för att attrahera nationella och europeiska forsknings- och innovationsmedel. På så sätt bidrar Åsbro-klustret till att Sverige och regionen når sina klimatambitioner.

Inspiration från ett annat externt exempel - Vreta Kluster

Vreta Kluster är ett framgångsrikt exempel på hur en fysisk mötesplats kan samla aktörer inom en specifik bransch – i detta fall de gröna näringarna – för att främja samverkan och innovation. Genom att erbjuda kontorsutrymmen, konferensfaciliteter och innovationshubbar har klustret bidragit till stark tillväxt och utveckling inom sitt område. Detta koncept kan överföras till energisektorn, där Åsbro Kursgård skulle fungera som en naturlig mötesplats för forskning, innovation och utveckling av lösningar inom energibranschen.

Klusterpotential: Skapande av en fysisk mötesplats och kartläggning av markresurser

Kompetenskoncentration och infrastruktur

Åsbro Kursgårds unika infrastruktur, långa erfarenhet av kompetensutveckling inom elkraft och strategiska läge nära stora elnät och viktiga logistiknav gör platsen särskilt lämpad för etablering av ett energikluster. Genom att samla utbildning, forskning och näringsliv i en gemensam innovationsmiljö kan Åsbro bli ett nationellt och internationellt föredöme för samverkan och teknikutveckling inom energiområdet.

En central del i utvecklingen är att kartlägga exploaterbar mark i området, för att identifiera platser där ny infrastruktur kan etableras. Detta skapar förutsättningar för ett dynamiskt och hållbart energikluster, där befintlig verksamhet kan kompletteras med kontorslokaler, laboratorier och samarbetsytor. Genom en fysisk koncentration av kompetens och resurser kan fler företag, organisationer och forskning attraheras, vilket stärker innovation och samarbete och bidrar till Sveriges konkurrenskraft inom huvudområdet "Energy".

Regionens starka profil inom logistik och transport utgör dessutom en unik möjlighet att koppla energiklusterutvecklingen till elektrifiering av transportsektorn. Genom att etablera testbäddar och innovationsmiljöer för elektrifierade transporter, laddinfrastruktur och energilagring kan Åsbro fungera som en nod för samverkan mellan energisektorn och logistikaktörer. Detta stärker regionens konkurrenskraft och bidrar samtidigt till att uppnå nationella och europeiska klimatmål.

Samverkan och Innovation

Genom att etablera en fysisk mötesplats där företag, forskare och andra nyckelaktörer inom energibranschen kan samlas, har Åsbro-regionen potential att bli ett nav för innovation och teknisk utveckling. En viktig del i detta är att skapa plattformar för samarbete som kan stödja utvecklingen av nya energilösningar.

En fysisk miljö där aktörer arbetar nära varandra främjar inte bara samverkan utan skapar även förutsättningar för snabbare innovation inom områden som smarta elnät, energilagring och förnybara energikällor. Samarbeten på olika sätt öppnar även upp möjligheter att söka extern finansiering för olika projekt och långsiktiga satsningar. Detta är avgörande för att möta framtidens energibehov och för att stärka Sveriges position som ledande inom energiomställning. Innehållet i en klusterstudie är avgörande för att ge en helhetsbild av förutsättningar, potential och utmaningar för klusterutveckling inom ett specifikt område. För en klusterstudie med fokus på energibranschen, med Åsbro Kursgård som utgångspunkt, kan innehållet struktureras enligt följande:

Möjligt genomförande och innehåll i en klusterstudie

1. Inledning

- Syfte och bakgrund: Kortfattad beskrivning av studiens övergripande syfte och bakgrund. Introduktion till varför Åsbro Kursgård och energisektorn är relevanta utgångspunkter för klusterutveckling.
- Motivering för en potentiell klusterutveckling: Förklara varför ett energikluster är viktigt för Sveriges konkurrenskraft och innovation, med hänvisning till regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft och Business Swedens prioritering av huvudområdet "Energy".

2. Marknads- och omvärldsanalys

- Globala trender inom energisektorn: Identifiera och analysera makrotrender inom energimarknaden, som ökad elektrifiering, energiomställning, förnybar energi, digitalisering och smarta elnät.
- Nationella och regionala prioriteringar: Beskriv Sveriges strategier och initiativ inom energisektorn, såsom regeringens klimatmål och satsningar på huvudområdet "Energy",
- Konkurrens- och benchmarkanalys: Analysera befintliga satsningar, både nationellt och internationellt, såsom andra energikluster. Här kan exempel som Vreta Kluster användas som jämförelse.

3. Klustrets potential

- Kompetens och befintliga resurser: Identifiera den befintliga kompetensbasen inom energisektorn på och omkring Åsbro Kursgård, inklusive utbildningsprogram, infrastruktur och befintliga samarbeten med industrin.
- Fysiska resurser och infrastruktur: Beskriv de tekniska faciliteter och tillgänglig infrastruktur som finns vid Åsbro Kursgård och i regionen, samt potentialen för att utveckla nya fysiska miljöer som kan stödja klustrets tillväxt.
- Exploaterbar mark: Kartläggning och analys av tillgänglig mark som kan användas för att etablera nya anläggningar, såsom kontor, forskningscentra eller teknikutvecklingsfaciliteter.

4. Klustermodell och samverkansmöjligheter

- Klustermodell: Beskriv den övergripande modellen för klusterutveckling, inklusive hur samverkan mellan privata företag, organisationer, forskning, myndigheter och utbildningsaktörer kan struktureras.
- Innovations- och forskningssamarbeten: Förslag på hur gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt kan etableras. Identifiera potentiella områden för innovation, som exempelvis energilagring, smarta elnät och digitalisering av energiöverföring.
- Goda nationella och internationella exempel: Analysera framgångsrika kluster, nationellt och internationellt, som kan tjäna som inspirationskällor.

5. Intressentanalys

- Nyckelaktörer: Identifiera relevanta aktörer inom energibranschen som kan delta i klustret, såsom energibolag, teknikleverantörer, forskningsinstitut och offentliga aktörer.
- Nätverk och partnerskap: Beskriv potentiella partnerskap och nätverk som kan etableras för att främja samarbeten och skapa synergieffekter inom klustret.

6. Mark- och Infrastrukturbehov

- Kartläggning av behov: Analysera behovet av mark och infrastruktur för klusterutveckling, såsom kontorslokaler, laboratorier, testbäddar och konferensfaciliteter.
- Potential för fysisk expansion: Identifiera områden för fysisk expansion, inklusive potentiella fastighetsprojekt eller tillväxtmöjligheter inom regionen.

7. Ekonomisk analys och finansieringsmöjligheter

- Investeringsbehov: Identifiera vilka typer av investeringar som krävs för att bygga upp infrastrukturen och driva klustret. Det kan handla om både privat och offentlig finansiering.
- Finansieringsmodeller: Förslag på möjliga finansieringsmodeller och investeringsstrategier, inklusive offentliga bidrag, privata investeringar och samarbetsavtal.
- Ekonomisk påverkan: Prognos för hur klustret kan bidra till lokal och nationell tillväxt, skapa jobb och främja innovation.

8. Handlingsplan och rekommendationer

- Förslag på en konkret handlingsplan med tidslinjer och milstolpar för utvecklingen av klustret.
- Rekommendationer: Sammanfattning av studiens rekommendationer för hur klustret kan etableras och utvecklas på bästa sätt för att möta energibranschens och Sveriges behov.

9. Slutsatser

- Sammanfattning av potentialen: Kort summering av de huvudsakliga insikterna och den strategiska potentialen för att etablera ett energikluster i regionen kring Åsbro Kursgård.
- Nästa steg: Förslag på vad som behöver göras för att gå vidare med projektet, inklusive eventuella beslutspunkter och samarbeten.

Sammanfattning

Utvecklingen av ett energikluster i Åsbro ligger i linje med regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft och Business Swedens prioriteringar inom huvudområdet "Energy". Ett energikluster i Åsbro kan bidra till att öka regionens attraktionskraft för företagsetableringar, investeringar och kompetensförsörjning. Genom att samla utbildning, forskning och näringsliv i en gemensam fysisk miljö skapas förutsättningar för nya arbetstillfällen, ökad innovationskraft och en snabbare omställning till ett hållbart samhälle. Klustret kan därmed bli en motor för utvecklingen av hela regionens näringsliv.